

21. Yüzyıl Okullarını Yeniden Düşünmek

Editörler:

Nedim ÖZDEMİR • Selçuk TURAN • Ömür ÇOBAN

2. Baskı

Editörler: Doç. Dr. Nedim ÖZDEMİR - Dr. Öğr. Üyesi Selçuk TURAN
Dr. Öğr. Üyesi Ömür ÇOBAN

21. YÜZYIL OKULLARINI YENİDEN DÜŞÜNMEK

ISBN 978-625-7676-44-1

DOI 10.14527/9786257676441

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2021, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayinevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayinevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye’de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000’in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilir.

1. Baskı: Nisan 2021, Ankara

2. Baskı: Eylül 2021, Ankara

Yayın-Proje: Nisanur Uzunlu

Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan

Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Kapak Görseli: Bengisu Muazzez Kurtuluş

Baskı: Vadi Grafik Tasarım ve Reklamcılık Ltd. Şti.

İvedik Org. San. 1420. Cad. No: 58/1

Yenimahalle/ANKARA

Tel: 0 312 395 85 71

Yayıncı Sertifika No: 36306

Matbaa Sertifika No: 47479

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Yenimahalle/ANKARA

Yayınevi: 0312 430 67 50

Dağıtım: 0312 434 54 24

Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60

İnternet: www.pegem.net

E-ileti: pegem@pegem.net

WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Bilgi toplumu ile birlikte hayatımızı çevreleyen hızlı değişim ve dönüşüm, yaşadığımız toplum içindeki yapıları da değişime ve dönüşüme zorlamaktadır. Gelecek nesilleri yetiştirme misyonuna sahip okullar da bu değişim rüzgârının etkisi altındadırlar. Artık sanayi toplumunun dayattığı pozitivist paradigma ile okulları kurgulamanın zamanı geçmiştir. Post-pozitivist bakış açısı ile okulları değiştirmek ve dönüştürmek bir zorunluluk haline gelmiştir. Özellikle 21. yy. bağlamında sıklıkla ifade ettiğimiz eleştirel düşünme, problem çözme, analitik düşünme, öğrenmeyi öğrenme gibi kavramları bireylere sağlayacak okul modelleri ortaya koymak gerekir. Başka bir deyişle, okulları yeniden düşünmek ve çağın gereklerine cevap verebilir hale getirmek gerekir.

Okul gelişimini sağlamada ve okulu daha etkili bir yapı haline getirmede temel noktaları detaylı bir şekilde ortaya koymak bu kitabın odak noktasını oluşturmaktadır. Okul gelişiminde yönetici, öğretmen, öğrenci, ailenin rolü ile birlikte okulun fiziki ve psiko-sosyal ortamını yeni bir anlayışla ele almak ve okulları sanayi toplumunun bir dayatması olan makine metaforundan uzaklaştırmak için neler yapılabileceğine ilişkin yeni bir bakış açısı sunan bu kitap, ayrıca iyi uygulama örnekleri ile okul gelişimine bir yön verme çabası içindedir.

Okulların gelişimi ve dönüşümü için mali kaynaklar kadar hatta ondan daha önemli olan husus, okulda bir kültür, bir felsefe, bir anlayış oluşturmaktır. Bu anlayış, birlikte ortak bir vizyon ve misyon etrafında toplanarak, okulda yürütülen eğitim öğretim faaliyetlerinde sürekli bir iyileştirme sağlayarak, hepsinden önemlisi de birlikte takım ruhu ile hareket ederek oluşturulabilir. Ortak akıl ile alınan kararlar ve yapılan uygulamalar, öğrenciye sunulan eğitimin niteliğini daha da artıracaktır. Eğitim öğretimi destekleyici bir atmosfer oluşturmak ve buna uygun fiziki mekânlar kurmak okulu bir adım daha öteye götürecektir. Sözün özü, okulu geliştirmek sadece mali kaynak yaratmayla ya da sadece okul yöneticilerine okul gelişim görevini vermekle olmaz. Ortak akılla ve elbirliği içinde tüm paydaşların okulu dönüştürmesiyle olur.

Bugüne kadar okul gelişimi ve etkili okul konusunda birçok eser ortaya konulmuştur. Bu kitabı onlardan ayıran nokta ise, okul gelişimi konusunda her bir paydaşı derinlemesine irdelemesi ve bunu da yalın ve sade bir dille ortaya koymasıdır. Ayrıca okuldaki dinamikleri ortaya çıkarma ve birlikte takım ruhu içinde hareket etme konusunda da rehberlik etmektedir. En önemlisi de çocuğun yüksek yararı için bir araya gelen paydaşların okulun fiziki ve psiko-sosyal ortamını nasıl ele alması gerektiği konusunda bir kılavuz niteliğinde olduğu düşünülmektedir.

Bu kitabın başta okul gelişiminde ve dönüşümünde sahada kritik sorumlulukları üstlenen okul müdürleri ve öğretmenler olmak üzere eğitime zaman harcayan tüm paydaşlara faydalı olacağı ümit edilmektedir. Kitabın bölüm yazarlarının alanında deneyimli öğretmenler ile, büyük bir çoğunluğunun öğretmen kökenli akademisyenlerden oluşması bu faydaya ilişkin inanacımızı güçlendirmektedir. Kitabın fikir aşamasından ürün aşamasına kadar birlikte yol aldığımız, yenilikçi fikirleriyle kitabın oluşumunda eşsiz katkılara sahip olan birbirinden değerli bölüm yazarları arkadaşlarımıza sonsuz teşekkürlerimizi sunarız. Ayrıca eşsiz sanatçı kimliğiyle kitabın kapağına derin bir ruh katan Bengisu Muazzez KURTULUŞ hocamıza da teşekkürü bir borç biliriz. Onlar olmadan olmazdı.

Editör Ekibi

Eylül, 2021

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editörler: Doç. Dr. Nedim ÖZDEMİR - Dr. Öğr. Üyesi Selçuk TURAN
Dr. Öğr. Üyesi Ömür ÇOBAN

GİRİŞ: Ortalamadan Bireyselliğe, Standart Sınavlardan Sınıf İçi Değerlendirmeye

Dr. Atilla ÖZDEMİR, Süleyman Demirel Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-4775-4435

1. BÖLÜM: Okul Gelişiminde İlk Adım: Karar Verme

Doç. Dr. Nedim ÖZDEMİR, Ege Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-3054-926X

2. BÖLÜM: Okul Yöneticisinin Liderlik Özellikleri

Dr. Öğr. Üyesi Ömür ÇOBAN, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-4702-4152

3. BÖLÜM: Okul Yöneticisinin Liderlik Davranışlarının Öğrenci Başarısına Etkisi

Dr. Burcu AKKAYA, Milli Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0002-4571-9065

4. BÖLÜM: Okulda Bütçe Yönetimi

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet DURNALI, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1318-9362

5. BÖLÜM: Öğretmenlerin Mesleki Gelişimi

Dr. Öğr. Üyesi Selçuk TURAN, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
ORCID No: 0000-0003-2234-6494

6. BÖLÜM: Destekleyici Öğretmen Davranışları: İş Birliği, Rehberlik, Koçluk

Dr. Öğr. Üyesi Hatice TURAN, Başkent Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7335-5019

7. BÖLÜM: Öğretmenlerin Okula Bağlılığı

Öğr. Gör. Ahmet YİRMİBEŞ, Bartın Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-4085-0742

8. BÖLÜM: Okul-Aile Bağlantısı

Arş. Gör. Dr. Feyza GÜN, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-8395-2020

9. BÖLÜM: Aile-Çocuk İlişkisi

Dr. Öğr. Üyesi Elif YILMAZ, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-1364-6359

10. BÖLÜM: Sınıfta Öğretim

Dr. Celalettin ÖZDEN, Milli Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0003-3728-7781
Dr. Öğr. Üyesi Ramazan ATASOY, Harran Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-9198-074X

11. BÖLÜM: Proje Tabanlı Öğrenme Yöntemi

Dr. Öğr. Üyesi Canay PEKBAY, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7059-5914

12. BÖLÜM: Eğitsel ve Mesleki Rehberlik

Dr. Öğr. Üyesi Okan BİLGİN, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
ORCID No: 0000-0001-6233-4290

13. BÖLÜM: Sınıfta Teknoloji Kullanımı ve WEB 2.0 Araçları

Dr. Öğr. Üyesi Bayram GÖKBULUT, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-7218-5900

14. BÖLÜM: Akran Koçluğu

Dr. Öğr. Üyesi Safiye Çiğdem GÖREN, Amasya Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-5576-2091

15. BÖLÜM: Öğrencilerin Okula Bağlılığı

Dr. Öğr. Üyesi Ramazan ATASOY, Harran Üniversitesi
ORCID No: 0000-0002-9198-074X

16. BÖLÜM: Okul Gelişiminde Değerlendirme: Bütünsel Bakış Açısı

Dr. Duygu ÖZEN KILIÇ, Millî Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0002-6367-1405

17. BÖLÜM: Okulda Fiziki Ortam

Dr. Mehmet Tufan YALÇIN, Millî Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0001-8386-2308

18. BÖLÜM: Okulun Psiko-Sosyal Ortamı

Dr. Elif Gamze ÖZCAN, Millî Eğitim Bakanlığı
ORCID No: 0000-0002-8882-9002

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
-------------	-----

GİRİŞ ORTALAMADAN BİREYSELLİĞE, STANDART SINAVLARDAN SINIF İÇİ DEĞERLENDİRMEYE

Giriş.....	1
Eğitim Felsefeleri	3
Felsefi Akımlar ve Eğitime Yansımaları.....	4
Ölçme ve Değerlendirmenin Neliği Üzerine	12
Özet	17
Kaynakça.....	18

OKUL YÖNETİMİ

1. BÖLÜM OKUL GELİŞİMİNDE İLK ADIM: KARAR VERME

Giriş.....	27
Karar Verme Nedir?	29
Rasyonel Düşünme	30
Sezgisel Düşünme.....	31
Çoklu Karar Alma Modeli.....	32
Karar Verme Sürecinin Adımları	33
Grupla Karar Verme Sürecinde Dikkat Edilmesi Gerekenler	40
Özet	42
Kaynakça.....	43

2. BÖLÜM OKUL YÖNETİCİSİNİN LİDERLİK ÖZELLİKLERİ

Giriş.....	45
Öğretimsel Liderlik	47
Dönüşümcü Liderlik.....	51
Dağıtımçı Liderlik	55
Teknoloji Liderliği	57
Eğitim Yöneticilerinin 21. Yüzyıl Becerileri.....	62
Özet	64
Kaynakça.....	66

3. BÖLÜM

OKUL YÖNETİCİSİNİN LİDERLİK DAVRANIŞLARININ ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ

Giriş.....	69
Öğrenci Başarısının Önemi	71
Öğrenci Başarısını Etkileyen Faktörler.....	75
Okul Müdürünün Öğrenci Başarısına Etkisi.....	76
Öğrenci Başarısında Etkili Müdür Davranışları.....	84
Liderliği Üstlenme ve Paylaşma	84
Vizyon Oluşturma	86
İş Birlikçi Olma.....	87
Hesap Verebilirlik.....	88
Disiplinli İklim Yaratma.....	89
Etkili Öğrenme Ortamı Yaratma.....	89
Akademik Gelişimi İzleme	91
Görünür Olma	91
Başarı Puanlarını Değerlendirme ve Duyurma	92
Rehberlik.....	93
Ders Denetimi	94
Sınıf Gözlemi.....	95
Sonuç.....	98
Kaynakça.....	100

4. BÖLÜM

OKULDA BÜTÇE YÖNETİMİ

Giriş.....	103
Okul/Eğitim Bütçesi Nedir?	104
Temel Kavramlar: Eğitimde Bütçe, Finansman, Maliyet ve Harcama.....	105
Bütçe.....	105
Finansman	105
Maliyet ve Harcama	110
Okulda Bütçe Yönetim Sorunsalı	112
Okulda Bütçe Yönetimi; Bilgi, Beceri ve Yeterlikler.....	115
Örnek Olay: Okulda Bütçeyi Nasıl Yönettik.....	117
Özet	118
Kaynakça.....	119

ÖĞRETMENLER

5. BÖLÜM

ÖĞRETMENLERİN MESLEKİ GELİŞİMİ

Giriş.....	125
21. Yüzyılda Eğitimin Rolü	127
21. Yüzyıl Becerileri ve Öğretmenin Rolü.....	129
Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri.....	131
Öğretmen Niteliği ve Mesleki Gelişim Etkinlikleri.....	135
Öğretmenin Mesleki Gelişiminde Bir Aktör: Okul Müdürü.....	139
Özet	140
Kaynakça.....	141

6. BÖLÜM

DESTEKLEYİCİ ÖĞRETMEN DAVRANIŞLARI: İŞ BİRLİĞİ, REHBERLİK, KOÇLUK

Giriş.....	143
İş Birliği.....	144
Öğretmen-Okul Yöneticisi İş Birliği	145
Öğretmen-Öğretmen İş Birliği	146
Öğretmen-Aile İş Birliği.....	148
Rehberlik	149
Koçluk.....	152
Koçluk Becerileri	154
Sonuç.....	157
Özet	157
Kaynakça.....	159

7. BÖLÜM

ÖĞRETMENLERİN OKULA BAĞLILIĞI

Giriş.....	161
İşe mi? Okula mı?	161
Öğretmenlerin Okula Bağlılığı	163
Okula Bağlılığı Etkileyen Faktörler	165
Öğretmen Mesleki Kimliği ve Okula Bağlılık.....	168
Okula Bağlılık, Örgütsel Bağlılık ve Eğitim Araştırmaları	169
Kaos, Karmaşıklık ve Pandemi Sürecinde Okula Bağlılık	170
Özet	173
Kaynakça.....	175

OKUL - AİLE İLİŞKİSİ

8. BÖLÜM OKUL-AİLE BAĞLANTISI

Giriş.....	181
Okul ve Aile Arasındaki İlişkinin Altı Basamağı	183
Okul-Aile İş birliğinin Yararları	188
Okul-Aile Bağlantısını Güçlendirmek İçin Üç Ana Eylem Planı.....	190
Okul-Aile Bağlantısı ve Öğrenci Başarısı	191
Türkiye’de Okul-Aile Bağlantısı Çalışmaları.....	192
Öğretmen Veli İletişimi	196
Velinin Okul Ziyaretleri ve Veli Toplantıları.....	198
Veli Farkındalık Eğitimleri.....	199
Özet	201
Kaynakça.....	202

9. BÖLÜM AİLE-ÇOCUK İLİŞKİSİ

Giriş.....	205
Aile ve Aile Katılımı	207
Ebeveyn-Çocuk İlişkisi.....	211
Ailede Etkileşim Örüntüleri.....	212
Çocuk Yetiştirme Tutumları	214
Çocukla İletişim	217
Özet	221
Kaynakça.....	222

EĞİTİM ÖĞRETİM SÜREÇLERİ

10. BÖLÜM SINIFTA ÖĞRETİM

Giriş.....	229
Sınıfta Öğretim	230
Sınıf Yönetimi	230
Etkili Bir Sınıf Yönetimi İçin Öğretmenin Rolü ve Yeterliği	234
Öğrenci Davranışları ve Sınıf Yönetimi	237

Online (Çevrim İçi) Sınıf Yönetimi	239
Bilişsel Aktivasyon.....	241
Endüstri 4.0 ve Bilişsel Aktivasyon	246
Karma Öğretim Stratejisi (Blended Learning Strategy)	248
Öğretimde Açıklık.....	251
Özet	254
Kaynakça.....	255

11. BÖLÜM

PROJE TABANLI ÖĞRENME YÖNTEMİ

Giriş.....	259
Proje	262
Proje Tabanlı Öğrenme	263
Proje Tabanlı Öğrenme Yönteminin Tarihi ve Felsefi Temelleri.....	263
Proje Tabanlı Öğrenme Yönteminin Temel Unsurları.....	264
Proje Tabanlı Öğrenme Yönteminin Özellikleri.....	265
Proje Tabanlı Öğrenme Yönteminde Öğretmen ve Öğrencinin Rolü	266
Proje Tabanlı Öğrenme Yönteminin Aşamaları	267
Proje Tabanlı Öğrenme Yönteminin Avantajları ve Dezavantajları.....	273
Proje Tabanlı Öğrenmede Değerlendirme Süreci	274
Örnek Projeler	276
Özet	279
Kaynakça.....	280

12. BÖLÜM

EĞİTSEL VE MESLEKİ REHBERLİK

Giriş.....	283
Eğitsel Rehberlik	285
Eğitsel Rehberlik Hizmetleri.....	286
Mesleki Rehberlik.....	290
Mesleki Rehberlik ile İlgili Kuramlar.....	291
Mesleki Rehberlik Hizmetleri	293
Özet	296
Kaynakça.....	296

13. BÖLÜM

SINIFTA TEKNOLOJİ KULLANIMI VE WEB 2.0 ARAÇLARI

Giriş.....	299
Dijital Öğretmen.....	302
Dijital Öğrenen	303
Web 2.0 Nedir?.....	303
Neden Web 2.0 Araçları?	304
Web 2.0 Araçlarının Oyun Özellikleri.....	305
Web 2.0 Araçlarının Kullanım Alanları.....	306
Kaynakça.....	311

14. BÖLÜM

AKRAN KOÇLUĞU

Giriş.....	315
Akran Koçluğu Nedir?.....	317
Akran Koçluğu ve Benzer Kavramlar	320
Akran Koçluğu Süreci.....	322
Akran Koçluğunun Özellikleri	325
Akran Koçluğu Türleri.....	326
Neden Akran Koçluğu?	329
Okul Yöneticilerinin Akran Koçluğundaki Rolü	330
Özet	332
Kaynakça.....	333

15. BÖLÜM

ÖĞRENCİLERİN OKULA BAĞLILIĞI

Giriş.....	335
Öğrenci Bağlılığı.....	336
Okul Bağlılığı ve Bağlamsal Yapı	337
Davranışsal Bağlılık.....	341
Bilişsel Bağlılık.....	342
Duyuşsal Bağlılık.....	343
Aktif Bağlanma, Pasif Bağlanma ve Kopma.....	345
Teoriden Uygulamaya Öğrenci Bağlılığı	346
Okul Gelişimi Açısından Öğrenci Bağlılığı.....	350
Bağlılığı Teşvik Etmede Öğretmenin Rolü.....	353
Bağlılığı Teşvik Etmede Okul Müdürünün Rolü.....	358

Teknoloji ve Öğrenci Bağlılığı.....	359
Sonuç.....	362
Kaynakça.....	364

16. BÖLÜM

OKUL GELİŞİMİNDE DEĞERLENDİRME: BÜTÜNSEL BAKIŞ AÇISI

Giriş.....	367
Ölçme Değerlendirme İçin İş Birliğinin Teşvik Edilmesi	370
Öğrenci Öğrenme Hedefleri ile Ölçme Değerlendirmenin Uyumlanması	371
Sınıf Uygulamalarının ve Öğretmen Mesleki Yeterliliklerinin Geliştirilmesini Öncelemek	371
Ölçme Değerlendirme Sonuçlarının Hesap Verebilirlikte Etkili Olarak Kullanılması	372
Öğrenciyi Merkeze Yerleştirmek	372
Eğitimin Değerlendirilmesi İçin Ölçmenin Ötesine Geçmek	373
Ölçme ve Değerlendirme İçin Kapasitenin Geliştirilmesi	373
Amaca Uygun Ölçme Değerlendirme Uygulamalarının Tasarlanması	374
Eğitim Politikalarının Tutarlılığı ile Yerel İhtiyaçları Dengelemek	374
Ölçme Değerlendirme Politikalarını Başarıyla Uygulamak	374
Öğretimde Değerlendirme.....	375
Programın Başında Tanı Amaçlı Değerlendirme (Diagnostic Evaluation).....	376
Program Sürerken, İzleme ve Biçimlendirme Amaçlı Değerlendirme (Formative Evaluation).....	376
Program Bitiminde, Sonuç Amaçlı Bütünsel Değerlendirme (Summative Evaluation).....	379
Sınıf İçi Değerlendirme.....	380
Okul Temelli Değerlendirme	384
Okul Yöneticilerinin Değerlendirme Sürecindeki Yeri	384
Rehberlik ve Psikolojik Danışma Hizmetlerinin Değerlendirme Sürecindeki Yeri.....	388
21. Yüzyıl Becerilerinde Değerlendirme	390
Özet	393
Kaynakça.....	394

OKUL ORTAMI

17. BÖLÜM OKULDA FİZİKİ ORTAM

Giriş.....	399
Geleceğin Okul Binaları	400
Eğitim Binalarında Sürdürülebilirlik.....	402
Eğitim Yapılarında Teknoloji	415
Geleceğin Öğrenme Ortamları.....	416
Diğer Alanlar.....	419
Özet	421
Kaynakça.....	423

18. BÖLÜM OKULUN PSİKO-SOSYAL ORTAMI

Giriş.....	427
Psiko-Sosyal Ortamın Kavramsal – Kuramsal Altyapısı.....	428
Yönetim Kuramlarında Psiko-Sosyal Ortamın Görünürlüğü	429
Psiko-Sosyal Ortamı Geliştirmede Etkili İletişim	432
Psiko-Sosyal Ortamı Geliştirmede Örgütsel Zekâ	435
Okul İklimi	436
Örgüt İklimi ve Örgüt Kültürü Bağıntısı.....	438
Örgüt İklimi ve Örgütsel Kişilik Bağıntısı.....	439
Okul İklimi Araştırmaları	441
Okul Sağlığı.....	445
Okullarda Örgütsel Güven	451
Okul Güvenliği.....	453
Özet	454
Kaynakça.....	456

Dizin	459
Yazarlar Hakkında.....	469

ŞEKİLLER LİSTESİ

GİRİŞ

Şekil 1. Eğitim Felsefem.....	3
Şekil 2. Barbiana Öğrencilerine Ait Bir Çizim	4
Şekil 3. Psikoloji Ekollerinin Tarihsel Gelişimi	5

1. BÖLÜM

Şekil 1. Sezgisel ve Rasyonel Karar Verme Süreci	30
Şekil 2. Kara Verme Süreci	34
Şekil 3. Temel Sorunun Olası Nedenlerini Bulma	35
Şekil 4. Seçenek Oluşturma ve Karar Verme İlişkisi	36
Şekil 5. Çözüm Seçeneklerini Geliştirme	36
Şekil 6. Ölçüt Belirleme	38

2. BÖLÜM

Şekil 1. Öğretimsel Yönetim Çerçevesi	48
Şekil 2. Model B-1: Öncü Değişkenlerle Aracı Etki Modeli	48
Şekil 3. Liderliğin Öğrenci Öğrenmesi Üzerindeki Etkisine Yönelik Dört Yol	49
Şekil 4. Hallinger'in Öğrenme İçin Liderlik Modeli	50
Şekil 5. Teknoloji Liderliği Modeli	58
Şekil 6. Teknoloji Liderliği Modeli	59
Şekil 7. Teknoloji Liderliği Kavramsal Modeli.....	60
Şekil 8. Eğitim Yöneticilerinin 21. Yüzyıl Özellikleri.....	62

3. BÖLÜM

Şekil 1. Çocuğun Eğitim Hakkının Kapsamı.....	72
Şekil 2. 21. Yüzyıl Öğrenme Becerileri İçin Çerçeve.....	73
Şekil 3. Öğrenci Başarısını Etkileyen Faktörler	76
Şekil 4. Okul Müdürünün Öğrenci Başarısına Etki Modelleri	78
Şekil 5. Liderliğin Öğrenci Öğrenmesi Üzerindeki Etkisine İlişkin Dört Yol	81

5. BÖLÜM

Şekil 1. Öğretmenlik Yeterliklerinin Kullanım Alanları.....	133
Şekil 2. Öğretmen Strateji Belgesi Ana Temalar.....	134

6. BÖLÜM

Şekil 1. Öğretmene Yüklenen Roller	150
Şekil 2. Etkili Koçluğun Özellikleri	153

10. BÖLÜM

Şekil 1. Öğretim Strateji, Yöntem ve Teknikleri	246
Şekil 2. Endüstri 4.0 Öğrenci Yeterlikleri	247
Şekil 3. Endüstri 4.0 ve Öğretim Ortamları	248
Şekil 4. Öğretimde Açıklık İçin Öğretmen Etkinlikleri.....	253
Şekil 5. Öğretimde Açıklık Bileşenleri.....	254

11. BÖLÜM

Şekil 1. PTÖ Süreci.....	261
Şekil 2. PTÖ'nün Tarihsel Gelişimi	264
Şekil 3. PTÖ Yönteminde Öğretmen, Öğrenci ve Proje Seçimi	267

12. BÖLÜM

Şekil 1. “Öğrenci Kişilik Hizmetleri” İçinde Yer Alan Hizmet Alanları.....	284
--	-----

13. BÖLÜM

Şekil 1. Web 2.0'ın Kullanıldığı Alanlar	306
--	-----

14. BÖLÜM

Şekil 1. Akran Koçluğu Basamakları	322
Şekil 2. Akran Koçluğu Roller ve Etkinlikleri	323
Şekil 3. Akran Koçluğunun Temel Unsurları.....	326

15. BÖLÜM

Şekil 1. Dinamik Okul Bağlılığı Kavramsal Çerçevesi.....	338
Şekil 2. Öğrenci Bağlılığı Boyutları	341

16. BÖLÜM

Şekil 1. Ağaç Diyagramı	378
Şekil 2. Dallanmış Ağaç Cevap Anahtarı Örneği	379
Şekil 3. Dönüt Örnekleri	381

18. BÖLÜM

Şekil 1. Okulun Psiko-Sosyal Ortam Unsurları.....	437
---	-----

TABLolar LİSTESİ

GİRİŞ

Tablo 1. Eğitim Felsefesi Akımlarının Temel Özellikleri	7
---	---

1. BÖLÜM

Tablo 1. Nominal Grup Tekniğine Göre Çözüm Önerilerini Puanlama	39
---	----

Tablo 2. Seçim Paradoksu.....	40
-------------------------------	----

2. BÖLÜM

Tablo 1. Etkileşimci ve Dönüşümcü Liderlik.....	52
---	----

3. BÖLÜM

Tablo 1. Öğretmen Sorularının Analizi	96
---	----

Tablo 2. Öğrencilerin Görev ve Görev Dışı Davranışları	97
--	----

5. BÖLÜM

Tablo 1. Öğretmenlik Mesleği Genel Yeterlikleri	132
---	-----

8. BÖLÜM

Tablo 1. Ebeveynlerin Eğitime Katılım Türleri.....	183
--	-----

Tablo 2. Epstein'in Okul ve Aile Arasındaki İlişkinin Altı Basamağına İlişkin Örnek Uygulamalar.....	187
---	-----

10. BÖLÜM

Tablo 1. Sınıf Yönetiminde Disiplin Modelleri.....	233
--	-----

Tablo 2. Web 2.0 Araçları	250
---------------------------------	-----

11. BÖLÜM

Tablo 1. PTÖ Yönteminin Aşamalarının Farklı Araştırmacılara Göre Sınıflandırılması.....	268
--	-----

Tablo 2. Örnek Değerlendirme Rubriği.....	270
---	-----

13. BÖLÜM

Tablo 1. Web 2.0 Araçlarının Kullanılabilecekleri Alanlar	307
---	-----

Tablo 2. Web 2.0 Araçlarının Bireylere Kazandırdığı Beceri Alanları.....	308
--	-----

14. BÖLÜM

Tablo 1. Performans Koçluğu, Profesyonel ya da Yönetici Koçluğu, Danışmanlık, Mentörlük ve Akran Koçluğu Arasındaki Farklılaşma.....	321
--	-----

15. BÖLÜM

Tablo 1. Bağlanma Biçimleri	345
Tablo 2. Bağlanma Kuramları	347

16. BÖLÜM

Tablo 1. Okulda Ölçme Değerlendirme Süreçlerinin Görevleri	369
Tablo 2. Dönüt Örnekleri	382
Tablo 3. Yenilenmiş Bloom Taksonomisi	383
Tablo 4. Öğretmenler İçin Değerlendirme Kontrol Listesi	384
Tablo 5. 21. Yüzyıl Becerilerinin Farklı Kuruluşlara Göre Sınıflandırılması	391

17. BÖLÜM

Tablo 1. Okul Binalarının Değişen Yapısı	401
Tablo 2. İç Ortam Gürültü Seviyesi Sınır Değerleri.....	411

OKUL GELİŞİM MODELİNİN TARİHÇESİ

Okul gelişiminin tarihçesi aslında etkili okulun tarihçesi ile paralellik göstermektedir. Bu tarihçeye geçmeden önce etkili okul kavramı üzerinde durmak gerekir. Etkili okul kavramını ilk kullanan Edmonds (1979)'tur. Ona göre etkili okul, bilgi açısından güçlü ve zayıf öğrencileri öğretim yönünden amaçlanan temel beceri düzeyine ulaştırabilmeyi sağlayan okuldur. Hoy ve Miskel (2010), ise etkili okulu daha önceden ulaşılmaması beklenen hedefleri ve görevleri en üst düzeyde gerçekleştirilebilen okul olarak tanımlamaktadır. Bu tanımlara ilaveten Özdemir (2000) etkili okulu, öğrencilerin başarılı olmalarında bir farklılık yaratılabileceği inancının yerleştiği ve bunun için öğretim araç-gereçlerinin etkili bir şekilde kullanıldığı, öğrencilerin bedensel, duyuşsal, bilişsel, estetik ve sosyal yönden verimli bir şekilde desteklenebileceği bir ortam olarak tanımlamaktadır.

Alanyazında etkili okul araştırmalarının oldukça zengin bir geçmişi olduğu ve bu araştırmaların genelde etkili okulların yüksek niteliklerini belirleyen faktörleri ve süreçleri arasındaki karmaşık ilişkileri ortaya çıkarmaya ve okulların öğrenci performansı üzerinde olumlu etkileri nasıl sağlayabileceklerini belirlemeye yönelik olduğu görülmektedir. Bu araştırmalarda ortaya konulan temel amaç sadece düşük başarılı olan okulları etkili okullara dönüştürmek değildir, aynı zamanda etkili olan okulları mükemmel okullara dönüştürebilmektir.

Dünyada etkili okul araştırmaları ilk olarak Amerika Birleşik Devletleri'nde 1970'lerde çalışılmaya başlamıştır. Bu çalışmaların başlamasında anahtar role sahip nokta ise Coleman Raporudur. 1966 yılında yayımlanan bu rapor okulların, aile ve diğer faktörlerin etkileri dikkate alındığında, öğrenci başarısı üzerinde çok az etkisinin olduğu veya hiç bir etkisinin olmadığı sonucuna varmıştır. Raporda öğrenci başarılarının yüzde doksanının öğrencinin geçmiş özelliklerine bağlı olduğu ve geriye kalan yüzde onluk bölümde okulun etkisinin var olduğu belirtilmiştir. 1980'li yıllarda İngiltere'de on iki okulda yapılan on beş bin saatlik bir araştırmanın sonucunda öğrencinin gelişiminde okulların önemi ve etkililiği detaylı bir şekilde ortaya konulmuştur. Bu çalışmada altı çizilen en önemli nokta, okullar arasındaki başarı farklılığının temel nedeninin okulların farklı özelliklere sahip olduğudur. Okuldaki süreçler ve bu süreçlerin verimli olarak işleyip işlememesine göre öğrenci başarısının ve nitelikli eğitim hizmeti sunmanın farklılık gösterdiği saptanmıştır. Bu çalışma sonrasında etkili okullarla ilgili nicel, nitel ve karma araştırmalar yapılmaya hızla artmıştır. 1980'li yılların ortalarından itibaren bu çalışmalar, okulların farklı özellikleri olan öğrencilerin gelişimi üzerindeki etkisi, bu

etkinin süreklilik düzeyi ve uzun vadedeki yansımaları üzerinde durulmaya başlanılmıştır. 1990'lı yıllarda etkili okul araştırmalarının genel odağını farklı okulların farklı etki gösterme nedenleri oluşturmuştur ve bu konuda ampirik verilere dayalı çok sayıda araştırma yapılmıştır. Özellikle 1990 yılında kurulan Uluslararası Okul Etkililiği ve Geliştirme Kongresi (ICSEI), etkili okul araştırmalarına teorik ve metodolojik yaklaşımlar sunarak okul gelişimi üzerinde daha detaylı analizler yapılmasına fırsat sunmuştur. 2000'li yılların başından itibaren ise, ağırlıklı olarak okul gelişimi konusunda okul paydaşlarının rolleri üzerinde daha ayrıntılı analizler yapılmaya başlamıştır. Özellikle son yıllardaki araştırmalar, hızlı değişim ve dönüşümün yaşandığı günümüz toplumunda ortaya çıkan dinamik ve karmaşık durumda okulların nasıl ayak uyduracağı ve gelişimlerini nasıl sağlayacakları üzerine odaklanmıştır.

Okulların etkililik özelliklerini ölçmek amacıyla geçmiş dönemlerdeki örgüt ve yönetim modellerinden yararlanılarak bazı modeller geliştirilmeye çalışılmıştır (Şişman, 2013). Örgütsel bakış açısından okul etkililiğini açıklayan ve değerleyen modeller şunlardır: Amaç Modeli, Kaynak Girdi Modeli, Süreç Modeli, Doyum Modeli, Yasallık (Meşruiyet) Modeli, Etkisizlik Modeli, Örgütsel Öğrenme Modeli, Toplam Kalite Yönetimi Modeli.

Amaç Modeli

Amaç modelinin temelinde okulun gelişimi ve etkililiği için belirlenen amaçlara ulaşma düzeyi vardır. Bu modele göre okul, önceden belirlenen amaçlarına ne kadar çok ulaşırsa o kadar etkilidir. Okul içinde yapılan çalışmalar ve elde edilen sonuçlar amaçlarla örtüşmelidir ve ilişkili olmalıdır. Amaçlar, aslında soyuttur ama misyonla birlikte somut hale gelir. Amaç modeline göre okullar değerlendirilirken bu okulların güçlü bir kurumsal hafızasının olması ve amaç doğrultusunda yapılan uygulamaların izlenmesi ve değerlendirilmesi önemlidir. Önemli bir diğer nokta da amaç modeline göre değerlendirmede iki temel şartın işlermesidir. Birincisi, okul yöneticileri önceden belirlenmiş amaçlar yoluyla kararlar almalı ve uygulamalıdır. İkincisi ise, çalışanların ortaya konan amaçları açık ve anlaşılır bir şekilde benimsemesi ve yaptıkları iş ve işlemlerde bu amaçları içselleştirmesidir (Hoy ve Ferguson, 1985). Göz önünde bulundurulması gereken bir diğer husus da, okula ait amaçlar belirlenirken bu amaçların bireysel amaçlarla ve toplumsal amaçlarla uyumlu olmasıdır. Bu çalışanların ve karar vericilerin benzer davranışlar sergilemesinde ve belli bir amaç etrafında toplanarak hareket etmesinde kolaylık sağlayacaktır. Ayrıca ortaya konulan amaçlar daha kolay anlaşılacağı için istenilen hedeflere ulaşmak da kolaylaşacaktır.